

Uiterwaardvergraving Avelingen, gemeente Gorinchem

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

21 januari 2008 / rapportnummer 2022-35

1. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Voornemen

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Gorinchem heeft het voornemen om de uiterwaard van de Merwede bij het buitendijks gelegen bedrijventerrein Avelingen te vergraven en daarmee een nevengeul te realiseren. De activiteit wordt ondernomen in het kader van de Planologische Kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier. Door de vergraving krijgt de rivier de Merwede ter plaatse van Gorinchem meer ruimte, waardoor een waterstandverlaging gecreëerd wordt bij maatgevende hoogwaterstanden. Dit project wordt aangegrepen om tegelijkertijd nieuwe kader ruimte te ontwikkelen ten behoeve van de bereikbaarheid van de bedrijven vanaf de waterzijde en om de ruimtelijke kwaliteit van het gebied te verbeteren.¹

Om het voornemen te realiseren, wordt het bestemmingsplan geactualiseerd. De procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.) wordt hierbij doorlopen om het milieubelang een volwaardige rol in de besluitvorming te laten spelen.²

Alternatieven

In de startnotitie is gesteld dat in het milieueffectrapport (MER) geen alternatieven en varianten worden onderzocht en afgewogen betreffende de situering van de geul in de uiterwaard. In de Herstructureringsvisie bedrijventerrein Avelingen zijn alternatieven onderzocht en afgewogen en op basis hiervan is door het Rijk en het college van B&W vastgesteld dat een nadere alternatievenstudie, gelet op de ruimtelijke beperkingen, niet mogelijk en niet noodzakelijk is.³

Gesteld wordt dat de m.e.r.-procedure daarom als belangrijkste doelstelling heeft om de milieugevolgen van de uitvoering van de maatregelen conform het gekozen alternatief te onderzoeken en om aan de hand daarvan mitigerende en compenserende maatregelen te kunnen ontwikkelen.

De Commissie voor de m.e.r. (Commissie) onderschrijft dat ruimtelijke beperkingen ertoe leiden dat er geen andere alternatieven bestaan dan de alternatieven die in de herstructureringsvisie zijn onderzocht.

Essentiële informatie in het MER

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- Een nadere onderbouwing van het voornemen vanuit de drie doelstellingen, waarbij inzicht wordt geboden in:
 - de bijdrage van het voornemen aan de rivierkundige taakstelling op de korte en lange termijn;
 - de bestaande knelpunten met betrekking tot bereikbaarheid van de (watergebonden) bedrijven en de verbetering die het voornemen daaraan kan brengen;
 - de ambities ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit en de toetsingscriteria die daarmee samenhangen.

¹ Zie bijlage 1 voor meer project- en proceduregegevens.

² De aanleg, wijziging of uitbreiding van een waterweg die kan worden bevaren door schepen met een laadvermogen van 900 ton of meer is m.e.r.-beoordelingsplichtig (gewijzigd Besluit m.e.r. 1994, bijlage, onderdeel D, categorie 3). De gemeente heeft er voor gekozen direct de m.e.r.-procedure te doorlopen.

³ Bestuursvereenkomst met betrekking tot de Planstudie in het kader van de Planologische Kernbeslissing Ruimte voor de Rivier ter zake van de Maatregel Uiterwaardvergraving Bedrijventerrein Avelingen, 16 augustus 2006.

- Een heldere beschrijving van het voornemen en de mogelijke varianten, met speciale aandacht voor het eventueel doortrekken van de nevengeul door verlaging/verwijdering van de dam tussen het bedrijventerrein Avelingen en natuurgebied Avelingen.
- De milieugevolgen van de alternatieven en varianten, waarbij met name aandacht besteed wordt aan:
 - de gevolgen voor de natuurwaarden in het studiegebied, met name in het natuurgebied Avelingen dat onderdeel is van de EHS;
 - de gevolgen voor de stroming en sedimentatie in de nevengeul, zandvang en de Merwede.
- Een goede en publieksvriendelijke samenvatting, voorzien van overzichtelijk en 'leesbaar' kaartmateriaal om het MER toegankelijk te maken voor besluitvormers en insprekers.

In het volgende hoofdstuk geeft de Commissie in meer detail weer welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de startnotitie. Dat wil zeggen dat dit advies **niet** zelfstandig leesbaar is, maar in combinatie met de startnotitie moet worden gelezen.

2. AANDACHTSPUNTEN VOOR HET MER

2.1 Doelstellingen

Ga in het MER in op het brede kader van de PKB Ruimte voor de Rivier waarbinnen het project plaatsvindt. Geef aan waarom deze locatie is gekozen als projectlocatie voor de PKB.

Op basis van de herstructureringsvisie⁴ heeft een inperking van het aantal alternatieven plaatsgevonden, die in de startnotitie is toegelicht. Geef in het MER een nadere onderbouwing van de keuze voor het alternatief op basis van de uitkomsten van de herstructureringsvisie. De Commissie adviseert om de herstructureringsvisie als achtergronddocument bij het MER ter inzage te leggen.

In de startnotitie zijn de doelstellingen voor het voornemen op verschillende plaatsen opgenomen (§1.2, §2.2, §2.3). Maak in het MER concreet wat de doelstellingen van het voornemen zijn en hoe deze zich tot elkaar verhouden.

Waterstandverlaging

Eén van de doelstellingen uit de PKB Ruimte voor de Rivier is dat de waterstand daalt bij maatgevende hoogwaterstanden. Geef in het MER op basis van (model)berekeningen aan in welke mate deze waterstandverlaging wordt gerealiseerd.

Beschrijf tevens de relatie van deze maatregel met andere PKB-maatregelen voor de Waal/Merwede, zoals het project ontpoldering Noordwaard en het project uiterwaardvergraving Brakelse Benedenwaarden en dijkverlegging Polder het Munnikenland.

⁴ Herstructureringsvisie Bedrijventerrein Avelingen, Gemeente Gorinchem, maart 2006.

Ruimtelijke kwaliteit

Werk in het MER de doelstellingen voor ruimtelijke kwaliteit concreet uit. De Commissie ziet de volgende onderdelen als relevant voor deze uitwerking:

- Het verbeteren van de (ruimtelijke) relatie van het bedrijventerrein met de uiterwaard en de rivier.
- De relatie met het Routeontwerp voor de A27.
- Invulling van de provinciale doelstellingen voor de geplande ecologische verbindingzone.

Geef aan hoe het voornemen bijdraagt aan de beleving van de uiterwaard en het bedrijventerrein vanaf de brug en vanaf het water. Maak daarbij gebruik van duidelijke visualisaties.

Bereikbaarheid

Verbetering van de bereikbaarheid van het bedrijventerrein vanaf het water is een van de doelstellingen van het voornemen. In de startnotitie is deze doelstelling nog niet concreet. Werk in het MER de doelstelling concreet uit en geef aan welke bijdrage het voornemen levert aan het bereiken van de doelstelling.

2.2 Alternatieven en varianten

De Commissie ziet drie te onderzoeken alternatieven:

1. het nulalternatief, bestaande uit de referentiesituatie;
2. het alternatief 'Ruimte voor economie en natuur';
3. het meest milieuvriendelijk alternatief (mma), bestaande uit het alternatief 'Ruimte voor economie en natuur' inclusief mitigerende en eventueel compenserende maatregelen.

Uit de startnotitie en de herstructureringsvisie blijkt dat nog niet vast staat of de nevengeul wel of niet zal worden voortgezet langs het natuurgebied Avelingen door middel van het verlagen van de tussengelegen dam, om zodoende een grotere waterstandverlaging te behalen. De Commissie adviseert daarom in het MER beide mogelijkheden te onderzoeken, als variant op het alternatief 2. Het mma kan vervolgens worden gebaseerd op één van deze beide varianten.

Referentiesituatie

Het voorkeursalternatief dient vergeleken te worden met de referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie inclusief de autonome ontwikkelingen. In §4.2 van de startnotitie is reeds ingegaan op de autonome ontwikkeling in het studiegebied. Besteed daarbij specifiek aandacht aan de doorgroei van de containerterminal en de ontwikkeling van het bedrijventerrein Gorinchem Noord.

Meest milieuvriendelijk alternatief

In de startnotitie staat dat het mma bestaat uit het alternatief 'Ruimte voor economie en natuur' inclusief mitigerende en compenserende maatregelen. Betrek bij de ontwikkeling van het mma de volgende elementen:

- De inrichting voor natuur van de groene delen, de strekdam en het groen rond de A27.
- De beleving van de uiterwaard en bedrijventerrein vanaf de brug en vanaf het water.
- Het al of niet verlagen van de tussengelegen dam.

Bepaal wat in deze zin de optimale inrichting is van de groene delen: grazige vegetaties, ruigte, struweel of boomopslag.

2.3 Beleidskader en te nemen besluiten

In de startnotitie is geen overzicht gegeven van het beleid en de wet- en regelgeving waaraan het initiatief getoetst zal worden. Wel zijn het streekplan Zuid-Holland Oost, de Wet beheer Rijkswaterstaatswerken en de Beleidslijn Grote Rivieren aangehaald.

Geef in het MER aan tot welke randvoorwaarden en uitgangspunten de beleidskaders en wet- en regelgeving leiden en wat de consequenties voor (delen van) het voornemen zijn. Besteed hierbij in ieder geval naast bovengenoemde ook aandacht aan:

- Het beschermingsregime voor de Ecologische Hoofdstructuur uit de Nota Ruimte en het Streekplan Zuid-Holland
- Flora- en faunawet
- Kaderrichtlijn Water
- Wet Bodembescherming
- Besluit Bodemkwaliteit

In §5.1.3 van de startnotitie zijn de stappen opgesomd welke doorlopen moeten worden in de besluitvorming. Neem deze opsomming over in het MER en geef daarbij gedetailleerder dan in de startnotitie aan welke besluiten genomen moeten worden, wie daarvoor bevoegd gezag is en op welke termijn verwacht wordt dat deze besluiten genomen worden.

Op dit moment loopt ook het project 'capaciteitsuitbreiding A27', inclusief de aanpassing van de kruising van de Merwede. Geef in het MER weer wat de laatste stand van zaken van dit project is en wat de gevolgen hiervan zijn voor het project Uiterwaardvergraving Avelingen.

2.4 Milieuaspecten

De aanbevelingen in de volgende paragrafen gelden in aanvulling op §4.3 van de startnotitie en voor alle te onderzoeken alternatieven en varianten.

Vertaal de relevante uitkomsten van de onderzoeken die op grond van het Plan van Aanpak⁵ worden uitgevoerd in het MER en/of neem deze onderzoeken op als bijlage in het MER. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het flora- en fauna-onderzoek, het opnemen van bodemgegevens, geohydrologisch onderzoek en onderzoek naar archeologie.

2.4.1 Water

Geef in het MER de na te streven waterstandverlagingen aan bij de maatgevende afvoer en beschrijf voor de verschillende alternatieven en varianten:

- de minimaal noodzakelijke vergravingen, inclusief geulaanleg, om de gewenste verlagingen te realiseren;
- de waterstanden en afvoerverdelingen door de geul bij maatgevende gemiddelde en lage afvoer, inclusief stromingen en de dwarsstroming bij de in- en uitstroom van de nevengeul;
- de dimensies van de nevengeul en de doorstroomopeningen;
- de sedimentatie/erosie die zal plaatsvinden in de nevengeul, de zandvang en de hoofdgeul van de rivier;
- de inrichtings- en beheersmaatregelen die nodig zijn om het gebruik van de vaarweg te garanderen, rekening houdend met de benodigde manoeuvreerruimte voor de scheepvaart;
- de veranderingen in de hoeveelheid kwel/wegzijging binnen de uiterwaard, in het aangrenzende bedrijventerrein en in het binnendijks gelegen kanaal⁶ bij lage, gemiddelde en hoge afvoeren/waterstanden en de mogelijke gevolgen hiervan.

In het MER dient daarbij aangegeven te worden hoe groot de onzekerheden in de berekende effecten zijn.

2.4.2 Bodem

Geef in het MER per alternatief/variant aan waar en in welke mate verontreinigd sediment of andere verontreiniging in de uiterwaard en de te dempen haven aanwezig is, welk deel (waar en welke hoeveelheden) hiervan bij de uitvoering van het plan verwijderd wordt en welk deel achterblijft na herinrichting. Beschrijf de grondstromen van en naar het plangebied en de relatie met de uitbreiding van het bedrijventerrein Gorinchem Noord.

⁵ Gemeente Gorinchem, Plan van aanpak planstudie uiterwaardvergraving Avelingen Gorinchem, 14 november 2006.

⁶ In inspraakreactie 4 wordt gevraagd om aandacht te besteden aan de effecten op de kanaalbodem langs de waterkering. Zie bijlage 2.

2.4.3 Natuur en landschap

Geef in het MER een beknopte beschrijving van de huidige natuurwaarden in het studiegebied en de verwachte ontwikkelingen daarvan. Geef op kaart een weergave van relevante voorkomens en verspreiding. Geef aan hoeveel hectare 'groen' er verloren gaat door het voornemen. In het Streekplan zijn de uiterwaarden aangewezen als ecologische verbindingszone. Geef aan hoe hiermee omgegaan wordt. Beschrijf de benodigde inrichting en beheer en hoe het beheer geregeld wordt.

Beschrijf de tijdelijke en permanente effecten van de alternatieven en varianten op het natuurgebied Avelingen, dat onderdeel is van de Ecologische Hoofdstructuur, en bepaal of mitigerende en/of compenserende maatregelen nodig zijn.

Geef aan op grond waarvan verwacht wordt dat er geen ontheffing nodig is op grond van de Flora- en faunawet.

Geef aan hoe de beleving van de uiterwaard met het bedrijventerrein vanaf de brug en vanaf het water kan worden verbeterd. Gebruik daarbij het kader, de analyses en ontwerpen die zijn gemaakt voor het landschap dat beleefd kan worden bij de zogeheten 'contactpunten' (waaronder de brug bij Gorinchem) in het Panorama routeontwerp voor de A27.

2.5 Samenvatting en presentatie van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

Besteed voldoende aandacht aan de presentatie van het MER. Aangeraden wordt om in ieder geval duidelijk kaartmateriaal te gebruiken. Op minstens één kaart moeten alle topografische namen die in het MER worden gebruikt en de rivierkilometers goed leesbaar zijn weergegeven. Maak zoveel mogelijk gebruik van visualisaties om de landschappelijke inpassing van de alternatieven te illustreren.

2.6 Overige onderdelen van het MER

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven', 'leemten in milieu-informatie' en 'evaluatieprogramma' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Gorinchem

Bevoegd gezag: De gemeenteraad van de gemeente Gorinchem

Besluit: Wijziging bestemmingsplan

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: D.3

Activiteit: Uiterwaardvergraving van de Merwede bij bedrijventerrein Avelingen te Gorinchem

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Startnotitie MER Uiterwaardvergraving Avelingen Gorinchem, Besluit-MER/Plan-MER, oktober 2007.
- Plan van Aanpak Planstudie Uiterwaardvergraving Gorinchem, 14 november 2006.
- Herstructureringsvisie Bedrijventerrein Avelingen, maart 2006.
- Bestuursovereenkomst met betrekking tot de Planstudie in het kader van de Planologische Kernbeslissing Ruimte voor de Rivier ter zake van de Maatregel Uiterwaardvergraving Bedrijventerrein Avelingen, 16 augustus 2006.
- Beoordeling beschermde soorten uiterwaardterrein Avelingen, Gorinchem, Quick scan in het kader van de Flora- en faunawet, 14 februari 2007.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Zie bijlage 2.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in: Staatscourant en De Stad d.d. 6 november 2007

advies aanvraag: 14 november 2007

ter inzage legging: 7 november tot en met 19 december 2007

richtlijnenadvies: 21 januari 2008

Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

Dhr. ir. C. van der Giessen

Mw. drs. Y.J. van Manen

Mw. mr. drs. M.A. Poortinga (secretaris)

Dhr. drs. L.H.J. Verheijen (voorzitter)

Dhr. ir. J.H.A. Wijbenga

BIJLAGE 2: Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. Oasen N.V., Gouda
2. Natuur- en Vogelwacht “De Alblasserwaard”, Papendrecht
3. Kamer van Koophandel Rivierenland, Gorinchem
4. Waterschap Rivierenland, Tiel
5. Gemeente Werkendam, Werkendam
6. Stichting Dorp Stad & Land, Welstandscommissie te Rotterdam

**Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Uiterwaardvergraving Avelingen, gemeente Gorinchem**

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Gorinchem heeft het voornemen om de uiterwaard van de Merwede bij het buitendijks gelegen bedrijventerrein Avelingen te vergraven en daarmee een nevengeul te realiseren. De activiteit wordt ondernomen in het kader van de Planologische Kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier. Om het voornemen te realiseren, wordt het bestemmingsplan geactualiseerd. De procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.) wordt hierbij doorlopen om het milieubelang een volwaardige rol in de besluitvorming te laten spelen.

ISBN: 978-90-421-2354-0